

2.3 Leefwereld van bewoners en het DNA van de wijk als startpunt

Narratief

Participatie & communicatie

Waardecreatie

Elke wijk heeft zijn eigen kleur, dynamiek en opgaven. Een integrale aanpak vraagt om wijkspecifieke aandacht. Twee kernpunten daarbij zijn de leefwereld van bewoners en het DNA van de wijk:

1. Wat leeft er bij de bewoners van de wijk?

Hoe willen zij hun wijk verbeteren? Speelt voor hen 'de energietransitie'? Juist in de meer kwetsbare wijken geldt dat veel bewoners relatief vaak zorgen hebben over de bestaanszekerheid (voedsel, huisvesting, werk en veiligheid). Energietransitie heeft daarmee voor hen niet de hoogste prioriteit. Dat betekent dat in kwetsbare wijken voor de bewoners eerst de basis op orde moet zijn voordat energietransitie aan bod kan komen. Is dat niet het geval, dan is weerstand van bewoners een logische reactie. Uitzondering hierop is voorkomen van energiearmoede. In dat geval dient de energietransitie wel direct te leiden tot lagere kosten.

Vrijwel alle gemeenten die vooroplopen in de energietransitie benoemen 'weerstand bij bewoners' als belangrijk knelpunt. Door aan de voorkant van het traject met bewoners in gesprek te gaan krijg je een beeld van hun leefwereld. Vervolgens kan je die leefwereld als uitgangspunt gebruiken voor de wijkgerichte opgave die zoveel mogelijk waarde biedt voor de bewoners. Veelal is daarbij het formuleren van een overkoepelend gemeenschappelijk thema dat belangrijk is voor de toekomst van de wijk behulpzaam. Zo is in Groningen in de wijk Selwerd gezondheid tot leidend thema gemaakt, waar de energietransitie onderdeel van is. Het gaat dan om het slim aan elkaar verknopen van doelen voor de wijk en zo synergie te creëren, oftewel $1 + 1 = 3$.

Meer lezen over

- [De aanpak in Groningen, Selwerd](#)
- [De energietransitie vanuit burgerperspectief in het SCP rapport](#)

2. Wat is het DNA van de wijk?

Ook verschillen per wijk de demografische karakteristieken zoals aantal inwoners, gemiddelde leeftijd, gemiddeld inkomen, gezinssamenstelling en scores op de leefbarometer. Deze vormen samen het 'DNA van de wijk', dat in kaart moet worden gebracht om een wijkgerichte aanpak effectief vorm te kunnen geven. De betekenis van deze cijfers zijn mede afhankelijk van de lokale context. Zo zegt een hoge gemiddelde leeftijd van de inwoners van de wijk op zichzelf weinig. Komt dit door de aanwezigheid van een verzorgingstehuis? Of wonen er veel gepensioneerden zelfstandig? Ook kan op basis van een laag cijfer dat inwoners aan de veiligheid in de buurt geven, niet direct actie worden ondernomen. Komt dit door te weinig verlichting? Is er veel overlast op straat? Lopen er al programma's om het veiligheidsgevoel te verbeteren? Er wordt zo duiding gegeven aan de cijfers die in kaart zijn gebracht om de wijkaanpak effectief vorm te kunnen geven.

Inspiratie

Met de integrale aanpak willen we de leefwereld van bewoners en het DNA van de wijk leidend maken. Daarvoor kijk je naar de mogelijkheid om hun wensen en opgaven te realiseren. Vervolgens stel je in communicatie hun behoeften en de realisatie daarvan centraal en maak je de energietransitie daaraan ondergeschikt (hooguit als **enabler**).

Maar, dat is natuurlijk makkelijker gezegd dan gedaan. Ter inspiratie hieronder twee voorbeelden uit Delft en Schiedam.

De belevingswereld in Groenoord, Schiedam

Groenoord wordt begrensd door een snelweg en is op reukafstand van de haven van Rotterdam. De flats langs de rand van de wijk kennen daardoor een hoge concentratie fijnstof en kampen met geluidsoverlast door verkeer. Veel bewoners prioriteren deze problematiek boven CO₂-reductie op nationale schaal. De koppelbare opgave is duidelijk zichtbaar: wanneer er werk wordt gemaakt van de energietransitie, kan door isolatiewerking ook geluidsoverlast verminderen en de lucht binnenshuis verbeteren. We horen dat dit benoemd wordt in het projectteam, maar merken dat het vervolgens in de communicatie geen rol meer speelt.

Het DNA van de Gillisbuurt, Delft

In het ambitiedocument van de wijkversterkingsopgave in de Gillisbuurt wordt het 'DNA van de wijk' kwantitatief samengevat in een factsheet met uiteenlopende cijfers over de Gillisbuurt: van aantal inwoners, tot type overlast dat ervaren wordt in de buurt. De duiding daarvan is echter nog belangrijker. Dit gebeurt in de rest van het ambitiedocument. Enkele voorbeelden:

- “De aanwezige bebouwing draagt, met haar veelal gesloten plinten, niet bij aan verbetering van de ruimtebeleving” (p. 7).
- “32% van de mensen in de Gillis voelt zich niet thuis bij de mensen in de wijk en 45% geeft aan dat men elkaar nauwelijks kent. Dit komt overeen met de ervaring van diverse partijen dat het een anonieme buurt is waar, zoals aangegeven wordt, een ‘zwijgcultuur’ heerst. Bewoners vinden het niet prettig om mensen aan te spreken en voelen zich niet veilig om te melden” (p. 8).
- De Gillisbuurt wordt als een anonieme buurt ervaren. Veel problematiek blijft “achter de voordeur” en dit lijkt zich de laatste jaren te versterken. Er is weinig zelf organiserend vermogen waardoor (latente) bewonersinitiatieven zonder programmering niet tot wasdom kunnen komen” (p. 8).